

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ, ΠΡΟΛΗΨΗ & ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΙΟΓΕΝΩΝ ΗΠΑΤΙΤΙΔΩΝ

Γεώργιος Β. Παπαθεοδωρίδης

Καθηγητής Παθολογίας-Γαστρεντερολογίας

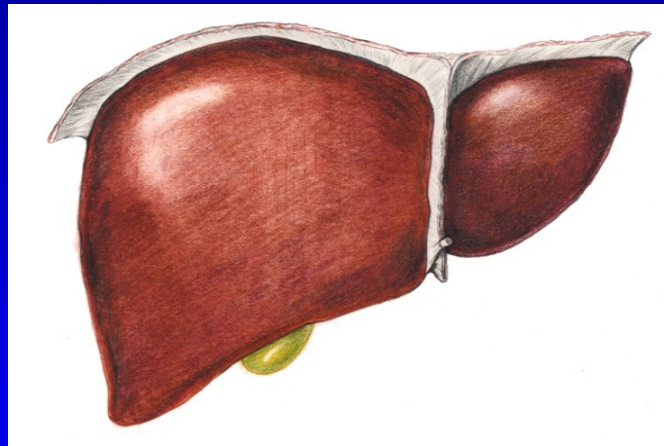
Διευθυντής Γαστρεντερολογικής Κλινικής,
Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Λαϊκό»

ΙΟΙ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ

- Κοπρανοστοματική μετάδοση

- **HAV, HEV**

- Μόνον οξεία ηπατίτιδα

- Παρεντερική μετάδοση

- **HBV (HDV), HCV**

- Οξεία & Χρόνια ηπατίτιδα

ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Α

Ιός ηπατίτιδας A (Hepatitis A virus, HAV)

RNA ιός (οικογ. πικορνοϊών) $\delta=27\text{nm}$

- Φυσικός ξενιστής: άνθρωπος
  - Άλλοι δυνητικοί ξενιστές: χιμπαντζής, marmosets
-
- Χρόνος επώασης: 30 (14-50) ημέρες
  - Ανικτερικές/Ικτερικές περιπτώσεις: 21/1-1/3
  - Μετάδοση: 2-3 εβδ. πριν + 1 εβδ. μετά εμφάνιση ικτέρου
  - Τρόποι μετάδοσης
    - επαφή με πάσχοντα
    - μολυσμένο ύδωρ-τροφή
    - παρεντερικά (αίμα, βελόνα-σύριγγα)
    - μολυσμένος χιμπαντζής

ΠΡΟΛΗΨΗ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Α

- Βελτίωση συνθηκών υγιεινής και διαβίωσης
- Εμβολιασμός (εμβόλιο αδρανοποιημένου ιού: 0, 6 μήνες)
  - Ευαίσθητα άτομα σε επαφή με πάσχοντες
  - Ταξιδιώτες σε χώρες υψηλής ενδημικότητας
  - Εργαζόμενοι σε βρεφονηπιακούς σταθμούς
  - Εργαζόμενοι σε μονάδες καθαριότητας
  - Εργαζόμενοι σε μονάδες κατασκευής/επεξεργασίας τροφίμων
  - Ασθενείς με χρόνια ηπατίτιδα Β και/ή C
  - Μαζικά σε νηπιακή/παιδική ηλικία?

ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Α

- Μόνον οξεία ηπατίτιδα

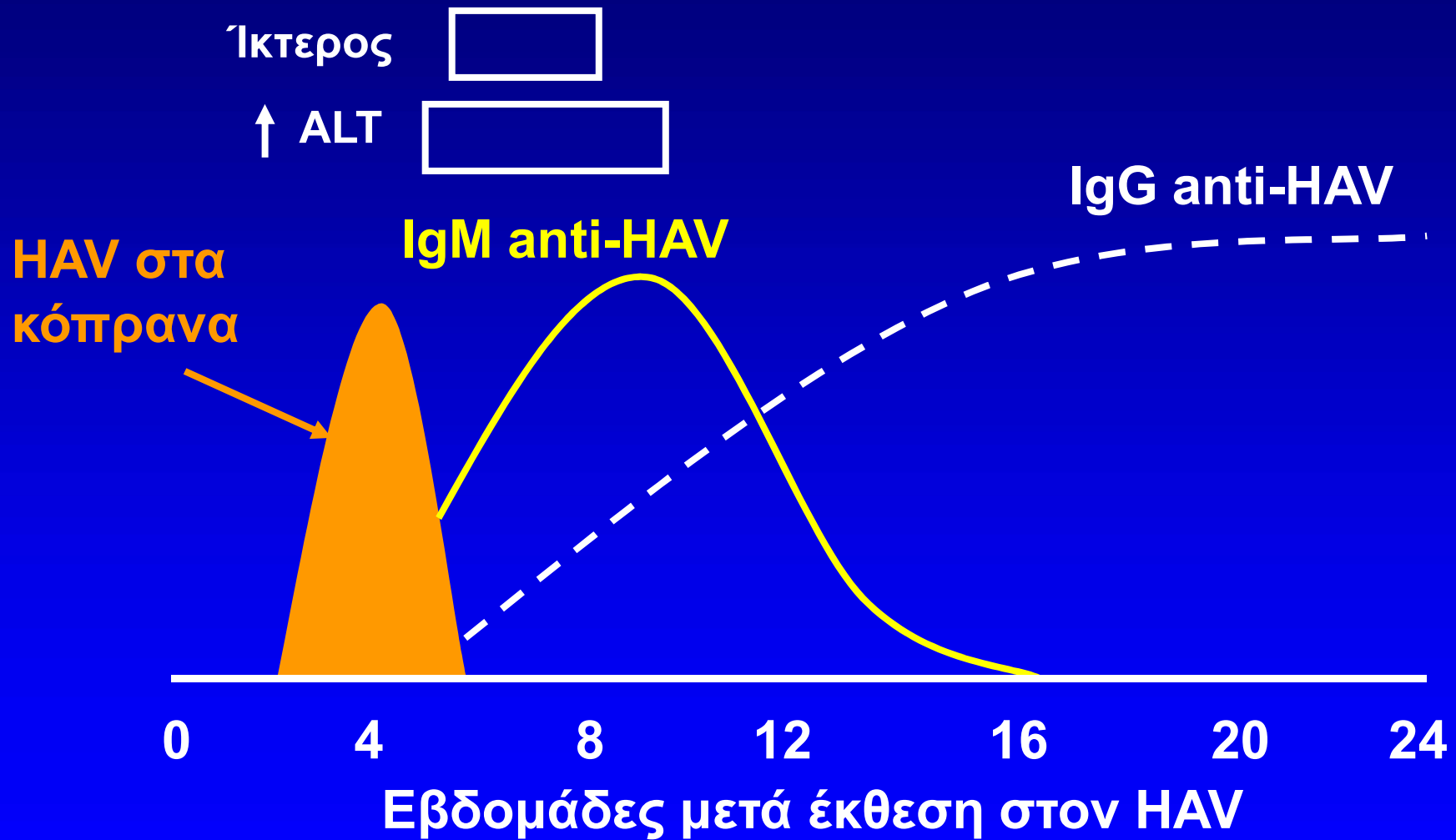
IgM anti-HAV +

(HAV RNA ορού, HAV Ag σε κόπρανα:
μόνο σε ερευνητικά εργαστήρια)

- Παρελθούσα λοίμωξη, Εμβολιασμός

(IgG) anti-HAV +

ΤΥΠΙΚΗ ΟΞΕΙΑ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Α

ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Ε

Ιός ηπατίτιδας Ε (Hepatitis E virus, HEV)

RNA ιός (οικογ. *caliciviridae*) $\delta=32\text{nm}$

- Χρόνος επώασης: 40 (15-45) ημέρες
- Τρόποι μετάδοσης
  - επαφή με πάσχοντα
  - υδατογενής διασπορά
- Μεγάλες επιδημίες σε υποανάπτυκτες χώρες
- Υψηλή θνητότητα (10-20%) σε εγκύους 3ου τριμήνου

Ελλάδα

- 3% (1/33) οξείων μη-(Α-С) ηπατιτίδων (*Tassopoulos 1994*)
- IgG anti-HEV: 2.2% των υγιών μαρτύρων (*Psichogiou 1995*)

ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Ε

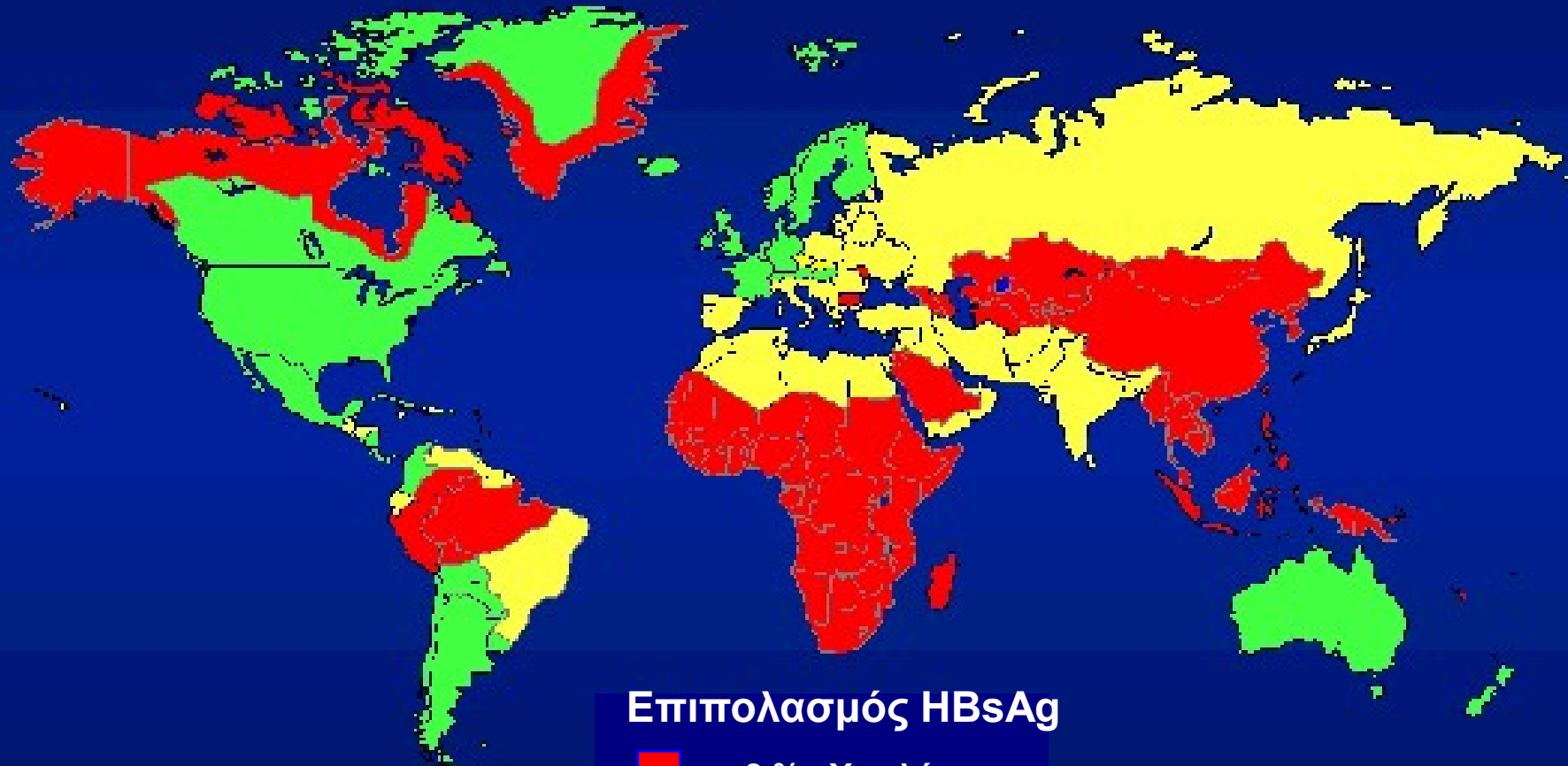
- **Ελλάδα: Μόνο σε ερευνητικά εργαστήρια**
- **Οξεία ηπατίτιδα**
IgM anti-HEV +
ή ορομετατροπή σε IgG anti-HEV +
ή HEV RNA ορού +
- **Παρελθούσα λοίμωξη**
IgG anti-HEV +

ΠΡΟΛΗΨΗ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Ε

- Βελτίωση συνθηκών υγιεινής και διαβίωσης
(συστημάτων ύδρευσης, αποχέτευσης,
συσκευασίας-επεξεργασίας τροφίμων)

ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Β

Γεωγραφική κατανομή της χρόνιας HBV λοίμωξης

Επιπολασμός HBsAg

- >8 % - Υψηλός
- 2-7 % - Ενδιάμεσος
- < 2 % - Χαμηλός

Ηπατίτιδα Β: Το μέγεθος του προβλήματος

- Μείωση επιπολασμού στις νέες γενιές λόγω μαζικού εμβολιασμού

WHO 2009

- 5.000.000 οξείες ηπατίτιδες Β/έτος
- >500.000.000 ασθενείς με χρόνια HBV λοίμωξη
- Αύξηση ηλικίας ασθενών με χρόνια HBV λοίμωξη: αύξηση πιθανότητας εμφάνισης κλινικών συμβάντων
- HBV: 2ος σε συχνότητα καρκινογόνος παράγων-
ΗΚΚ: 6ος συχνότερος καρκίνος παγκοσμίως
- 500.000 θάνατοι/έτος λόγω χρόνιας HBV λοίμωξης

Επιδημιολογία HBV στην Ελλάδα το 2021

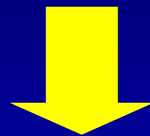
- ✓ **Μείωση επιπολασμού HBsAg κατά τις τελευταίες δεκαετίες**
  - Βελτίωση κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου
  - Βελτίωση συστημάτων υγείας - περίθαλψης
  - Βελτίωση ενημέρωσης ομάδων υψηλού κινδύνου
  - Εμβολιασμός
- ✓ **Ακόμη περιοχές υψηλού επιπολασμού HBsAg – Επιτήρηση**
- ✓ **Αυξανόμενη ηλικία ασθενών με χρόνια HBV λοίμωξη:**
αυξανόμενη πιθανότητα κλινικών συμβαμάτων
(ρήξη αντιρρόπησης, ΗΚΚ)
- ✓ **Μετανάστες μετά το 1990: 1/10-1/12 Ελληνικού πληθυσμού**
  - Υψηλός επιπολασμός HBsAg
  - Νεότερες ηλικίες – Υψηλότερη αναλογία HBeAg(+) – Άλλοι γονότυποι;

Τρόποι μετάδοσης ΗΒV

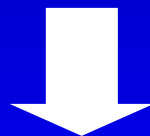
- **Κατά τον τοκετό** (κάθετη μετάδοση)
- **Παρεντερικά** (επαφή με μολυσμένο αίμα)
Ενδοοικογενειακή διασπορά: Μετάδοση σε παιδιά 1940-1970:
ο κύριος τρόπος δημιουργίας χρόνιων φορέων στην Ελλάδα
Κάθετη μετάδοση: Συνήθως πρόληψη με ειδική ανοσοσφαιρίνη +
εμβολιασμό νεογνού
- **Σεξουαλικά**
Ο κύριος τρόπος μετάδοσης σε οξείες ηπατίτιδες σε ενήλικες:
σπανιότατα μετάπτωση σε χρονιότητα
- **Όχι μετάδοση με μαγειρικά σκεύη, τουαλέτες,
κοινωνική επαφή**

ΠΡΟΛΗΨΗ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Β

ΠΡΟΛΗΨΗ ΛΟΙΜΩΞΗΣ ΜΕ ΗΒΝ
(κυρίως υποκλινικών λοιμώξεων παιδικής
ηλικίας)

ΜΑΖΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟΣ
ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ

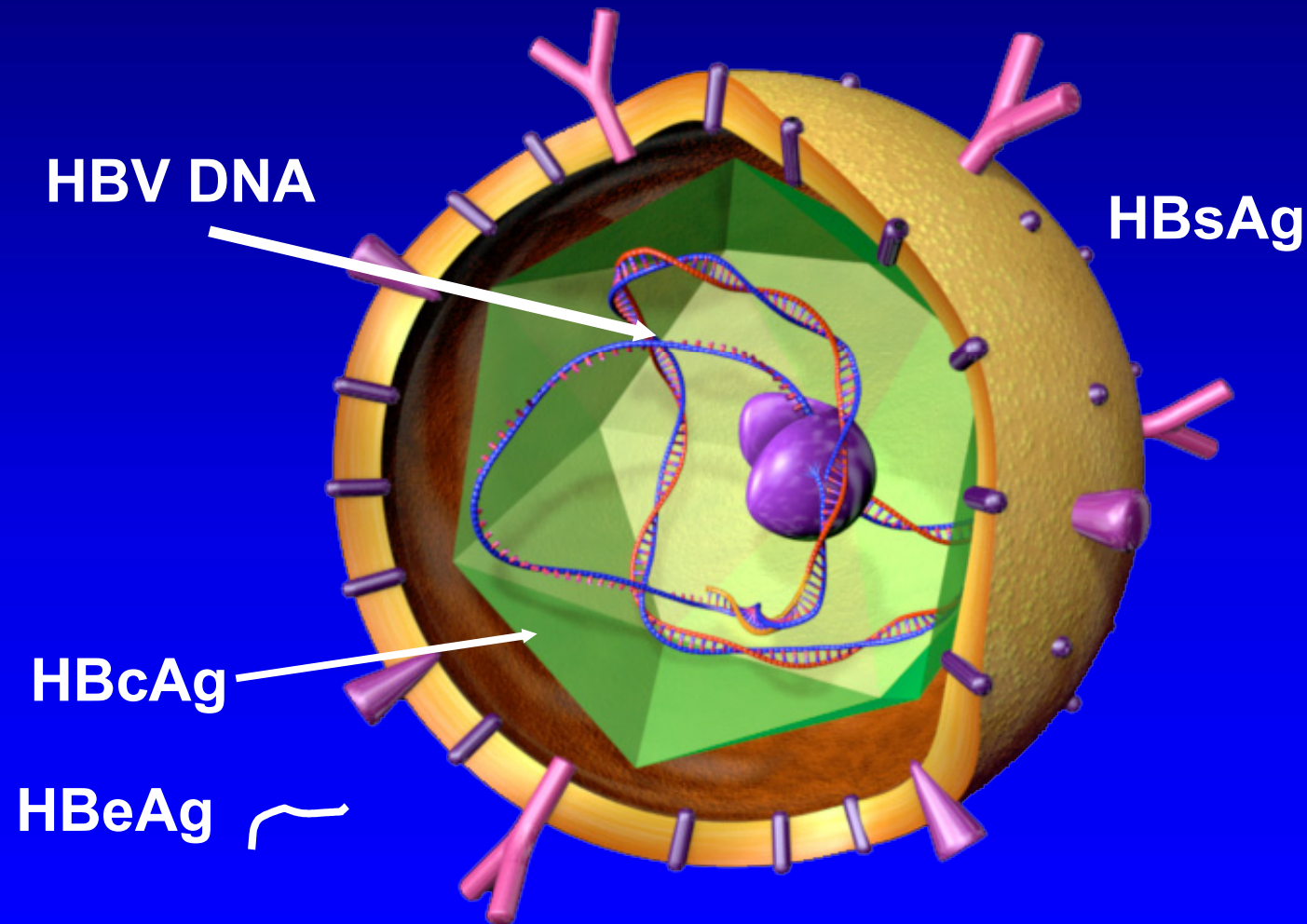
ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΗΒΝ - ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 1997

- Βρέφη
- Έφηβοι
- Ενήλικες ομάδων υψηλού κινδύνου για ΗΒΝ λοίμωξη
- Ενήλικες με χρόνια ηπατίτιδα C

Χρόνια ηπατίτιδα Β: Διαγνωστική προσέγγιση

- Συνδυασμός **βιοχημικών & ορολογικών δεικτών** & ίσως **βιοψίας ήπατος** ανάλογα με τη φάση της λοίμωξης
- Προϋποθέτει γνώση της φυσικής ιστορίας

Ιός Ηπατίτιδας Β (hepatitis B virus, HBV)

Ορολογικοί δείκτες ιού ηπατίτιδας Β

- HBsAg, hepatitis B surface antigen
- **anti-HBs, antibody to hepatitis B surface (antigen)**
- HBcAg, hepatitis B core antigen
- **anti-HBc & IgM anti-HBc, antibody to HBc (antigen)**
- HBeAg, hepatitis B e antigen
- **anti-HBe, antibody to hepatitis B e (antigen)**
- HBV DNA ορού

Ηπατίτιδα Β: Διαγνωστική προσέγγιση

- Συνδυασμός ορολογικών δεικτών ανάλογα με τη φάση της HBV λοίμωξης
- Προϋποθέτει γνώση της φυσικής ιστορίας

Οξεία HBV λοίμωξη

20-30%

70-80%

**Κλινική
οξεία ηπατίτιδα**

**Υποκλινική ή ασυμπτωματική
οξεία ηπατίτιδα**

1-1.5%

0.2-1%

5-10%

90-95%

98-99%

**Κεραυνοβόλος
ηπατίτιδα**

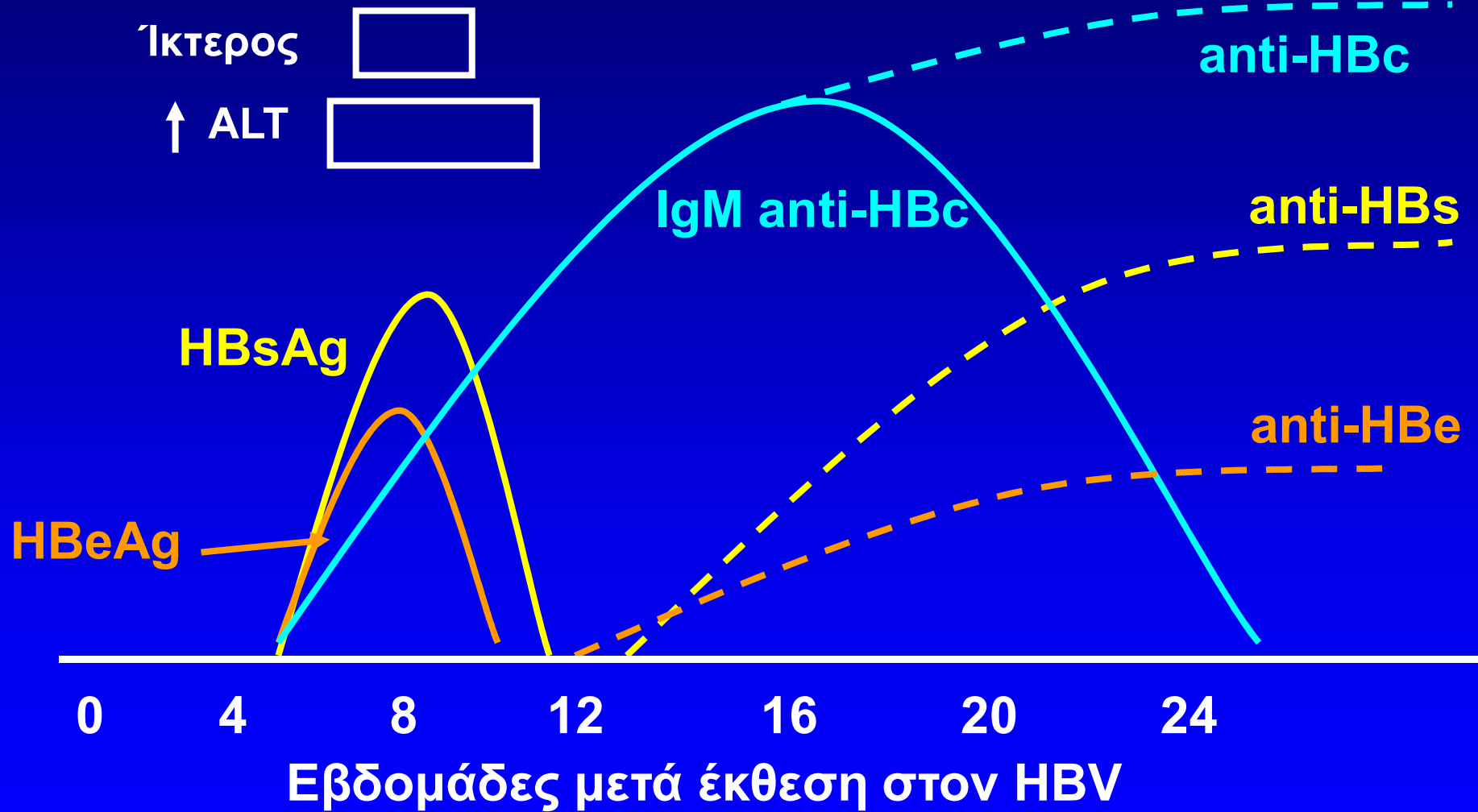
Ίαση

Χρόνια HBV λοίμωξη

Ίαση

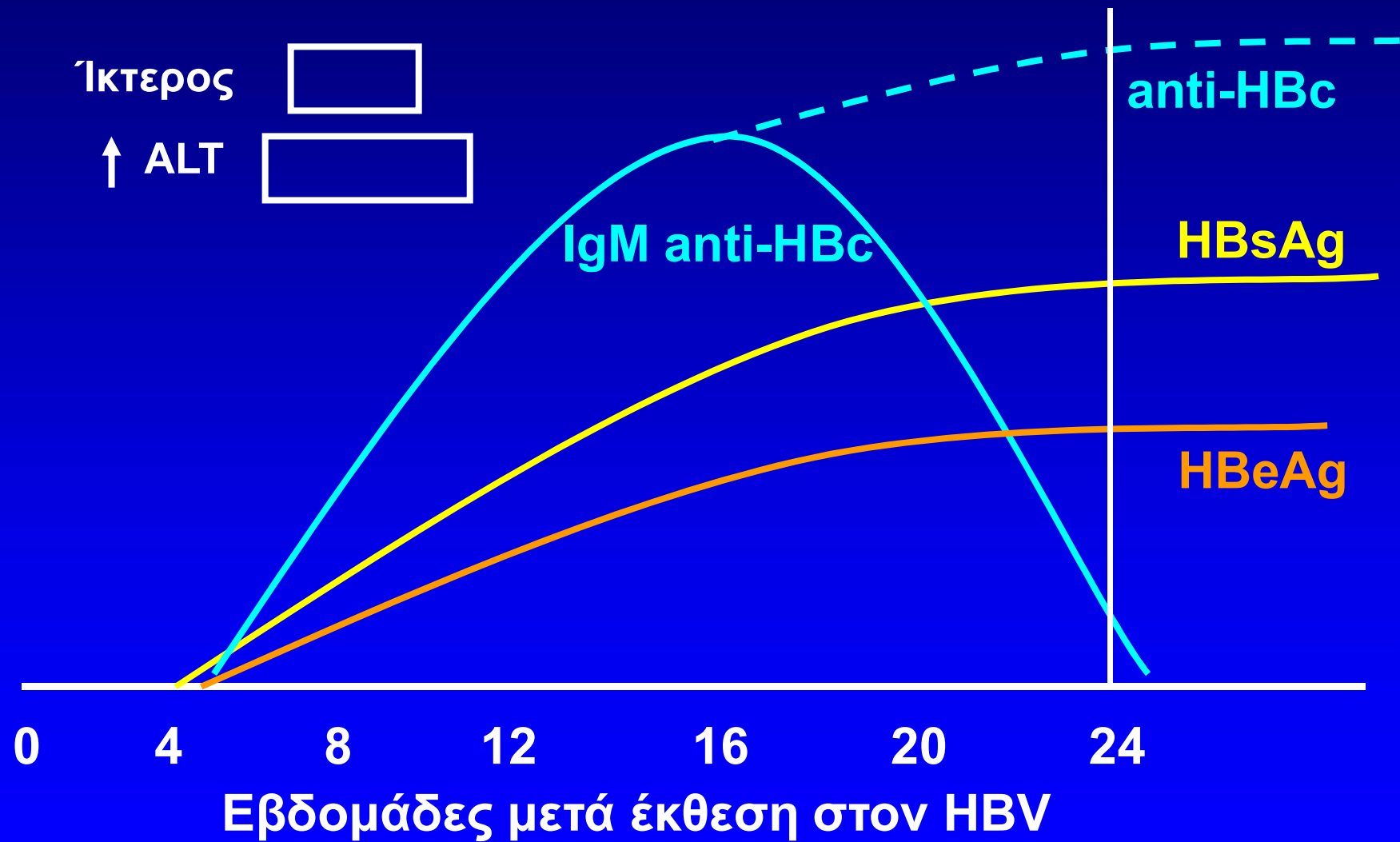
Θάνατος

ΤΥΠΙΚΗ ΟΞΕΙΑ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Β

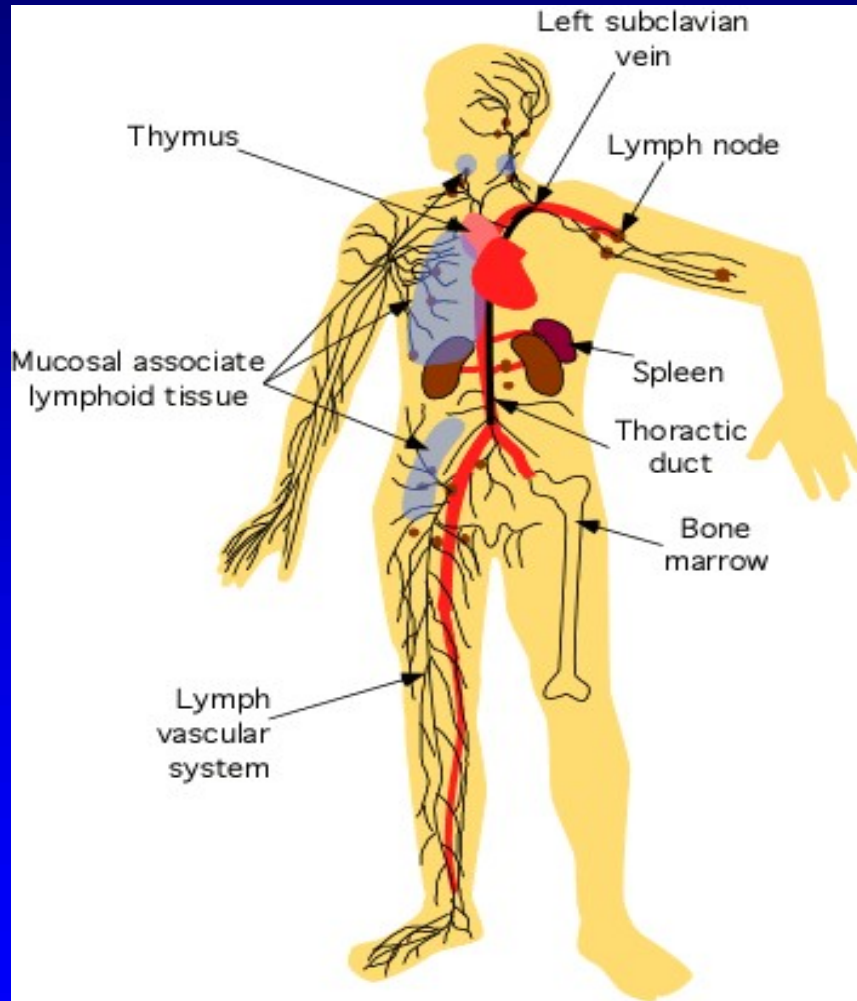

ΜΕΤΑΠΤΩΣΗ ΟΞΕΙΑΣ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Β ΣΕ ΧΡΟΝΙΑ

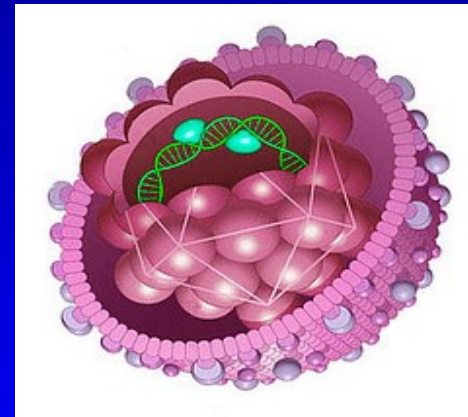
- **Οξεία HBV λοίμωξη:**
IgM anti-HBc (+) με ή χωρίς HBsAg (+)
- **Παρελθούσα HBV λοίμωξη- Φυσική ανοσία:**
HBsAg(-), anti-HBc(+) (IgM anti-HBc -), anti-HBs(+)
- **Εμβολιασμός:**
HBsAg(-), anti-HBc(-), anti-HBs(+)
- **Χρόνια HBV λοίμωξη**
HBsAg (+) για >6 μήνες ή
HBsAg (+) και IgM anti-HBc (-)

Χρόνια HBV λοίμωξη: Ξενιστής vs Ιού

Ανοσολογική κατάσταση
(Ηλικία, Φύλο, Φάρμακα, Νόσοι)

VS

Πολλαπλασιασμός,
Μεταλλαγές

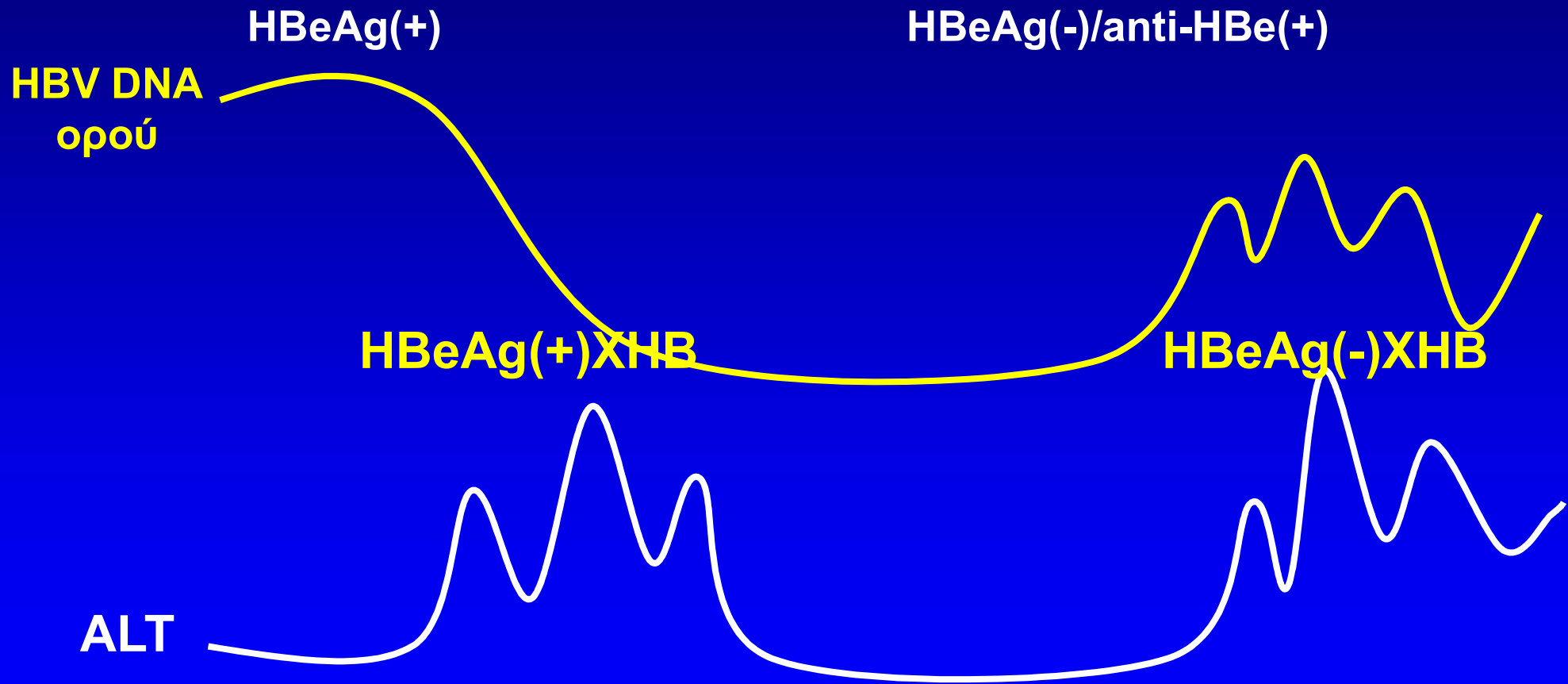
ΦΥΣΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΧΡΟΝΙΑΣ ΗΒΝ ΛΟΙΜΩΞΗΣ

Φάση πολλαπλασιασμού ή ανοσοανοχής

Φάση κάθαρσης ΗBeAg*

Φάση ανενεργού φορέας ΗΒΝ

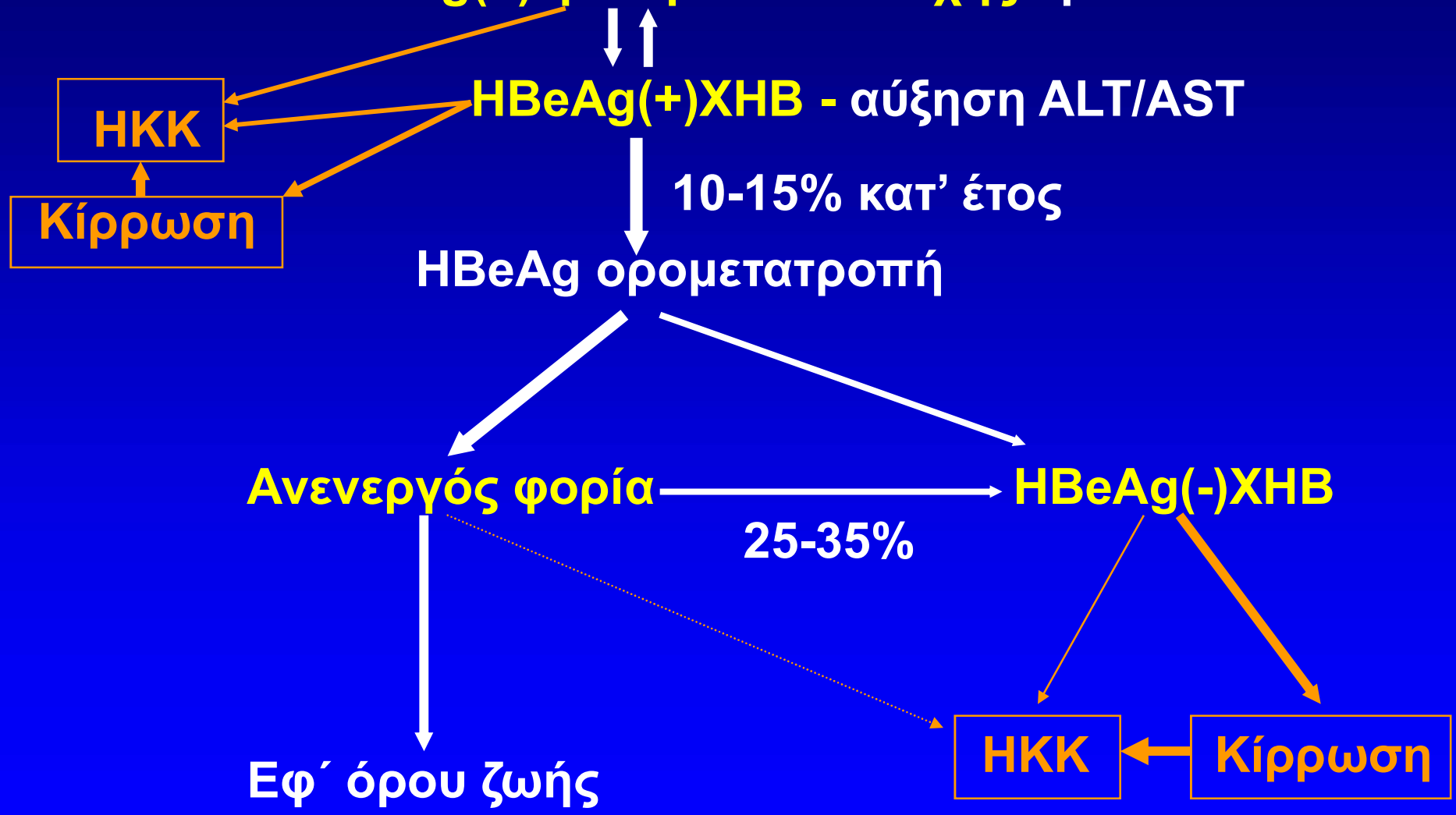
Φάση επανενεργοποίησης -πολλαπλασιασμού*

*Φάσεις με ανοσιακή αντίδραση

Χρόνια HBV λοίμωξη

HBsAg(+) φάση ανοσοανοχής - φυσιολ. ALT/AST

ΗΚΚ

Κίρρωση

HBsAg(+) ΧΗΒ - αύξηση ALT/AST

10-15% κατ' έτος

HBsAg ορομετατροπή

Ανενεργός φορέας

HBsAg(-) ΧΗΒ

25-35%

Εφ' όρου ζωής

ΗΚΚ

Κίρρωση

ΧΡΟΝΙΟΣ ΑΝΕΝΕΡΓΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΗΒV

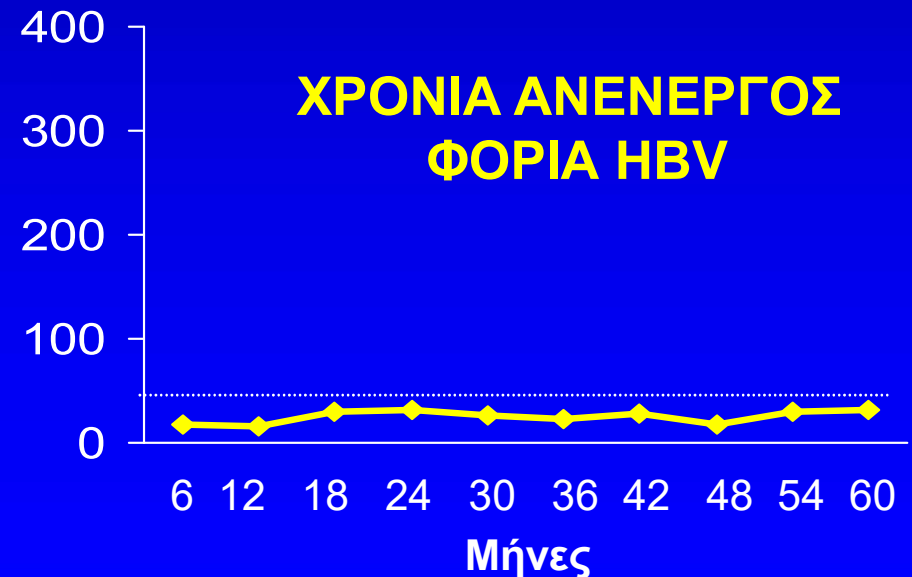
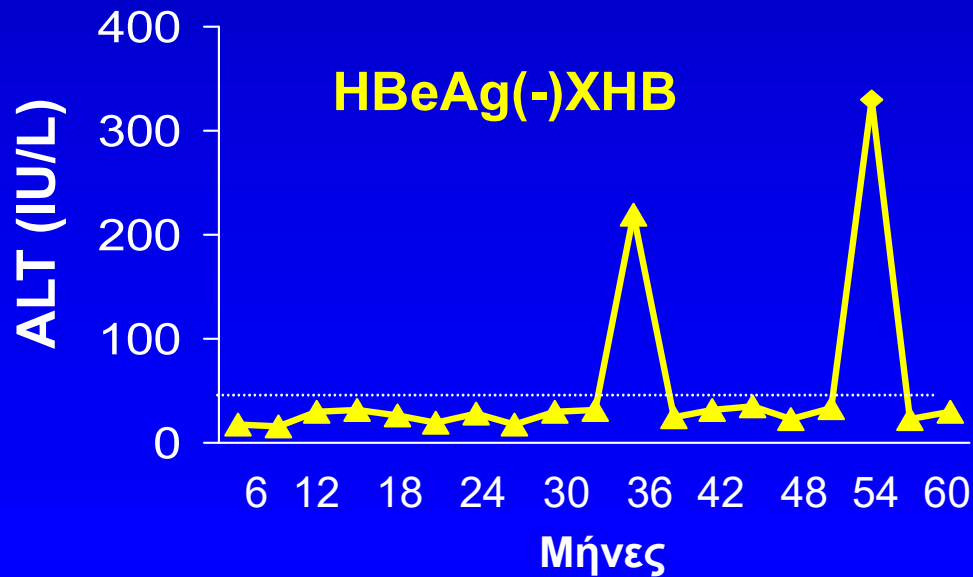
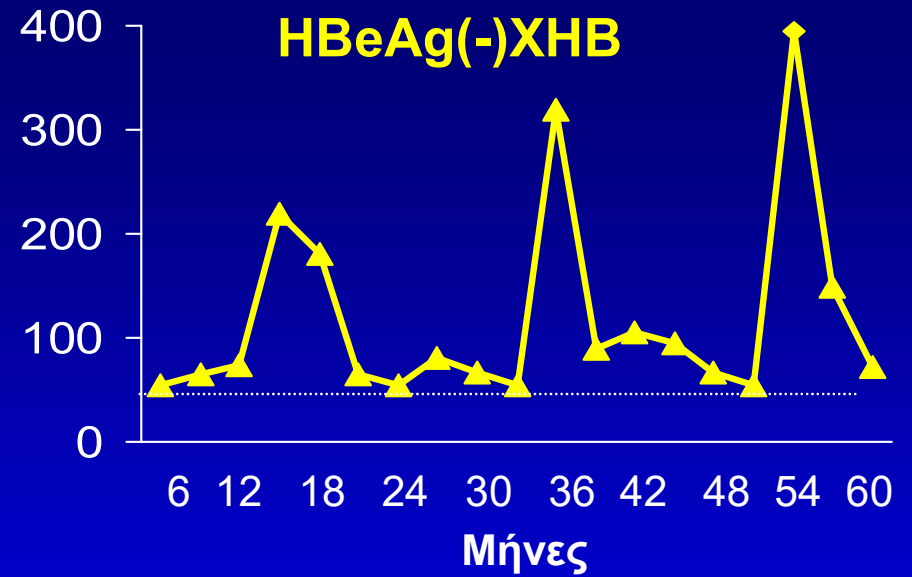
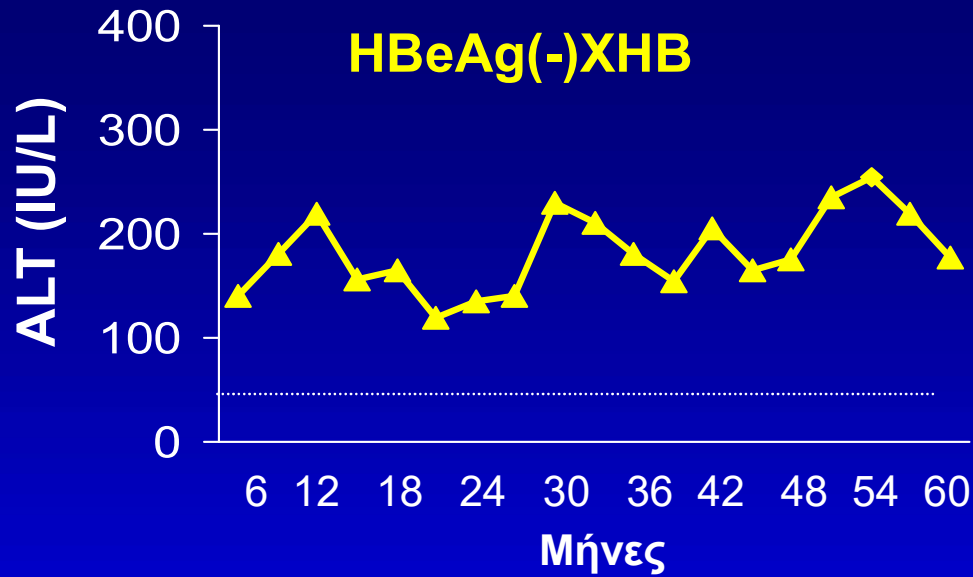
HBsAg(+)
HBeAg (-)
anti-HBe (+)

?

ΗΒeAg(-) ΧΡΟΝΙΑ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ Β

ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΩΝ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΩΝ ALT ΣΕ ΗΒεΑg(-) ΧΡΟΝΙΑ ΗΒV ΛΟΙΜΩΞΗ

Χρόνια ηπατίτιδα Β

- Ενδοοικογενειακή διασπορά 1940-1970:
κύριος τρόπος δημιουργίας χρόνιων φορέων
- Αποτελεσματική προφύλαξη
- Ίσως δυσχερής διαγνωστική αξιολόγηση

- Δυνατότητα θεραπείας σε όλους
- Δυνατότητα βελτίωσης ή
αναστολής εξέλιξης της ηπατικής νόσου

ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ δ

HDV ΛΟΙΜΩΞΗ

- **Οξεία HBV+HDV συν-λοίμωξη:**
συχνά αυτοπεριοριζόμενη, καλή πρόγνωση
- **Οξεία HDV επιλοίμωξη σε χρόνια HBV λοίμωξη:**
πάντοτε χρονιότητα
- **Χρόνια HBV+HDV συν-λοίμωξη**

Έλεγχος για ηπατίτιδα δ

- Όλοι οι ασθενείς με χρόνια HBV λοίμωξη στον αρχικό έλεγχο
- Παλαιοί ασθενείς με χρόνια HBV λοίμωξη και βιοχημική έξαρση ως οξεία ηπατίτιδα
- Ασθενείς με οξεία ηπατίτιδα και υψηλού κινδύνου για ηπατίτιδα δ (ΠΧΝ)

Ορολογικοί δείκτες HDV

- IgG αντίσωμα έναντι HDV: **anti-HDV**
- IgM αντίσωμα έναντι HDV: **IgM anti-HDV***
- HDV αντιγόνο: **HDAg***
- **HDV RNA ορού***

*Σε ειδικά εργαστήρια

ΔΙΑΓΝΩΣΗ HDV ΛΟΙΜΩΞΗΣ

- **Οξεία HBV+HDV συν-λοίμωξη**

Οξεία HBV (HBsAg+ & IgM anti-HBc+) &

Οξεία HDV λοίμωξη (ορομετατροπή σε anti-HDV και/ή IgM anti-HDV+ και/ή HDAg+)

- **Οξεία HDV επιλοίμωξη σε χρόνια HBV λοίμωξη**

Χρόνια HBV (HBsAg+ & IgM anti-HBc-) &

Οξεία HDV λοίμωξη (ορομετατροπή σε anti-HDV και/ή IgM anti-HDV+ και/ή HDAg+)

- **Χρόνια HBV+HDV συν-λοίμωξη**

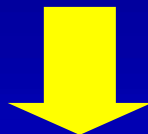
Χρόνια HBV (HBsAg+ & IgM anti-HBc-) &

Χρόνια HDV λοίμωξη (anti-HDV+, HDV RNA+)

ΠΡΟΛΗΨΗ ΧΡΟΝΙΑΣ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ δ

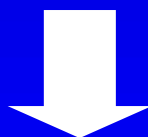
||

ΠΡΟΛΗΨΗ ΧΡΟΝΙΑΣ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑΣ Β

ΠΡΟΛΗΨΗ ΛΟΙΜΩΞΗΣ ΜΕ ΗΒΝ

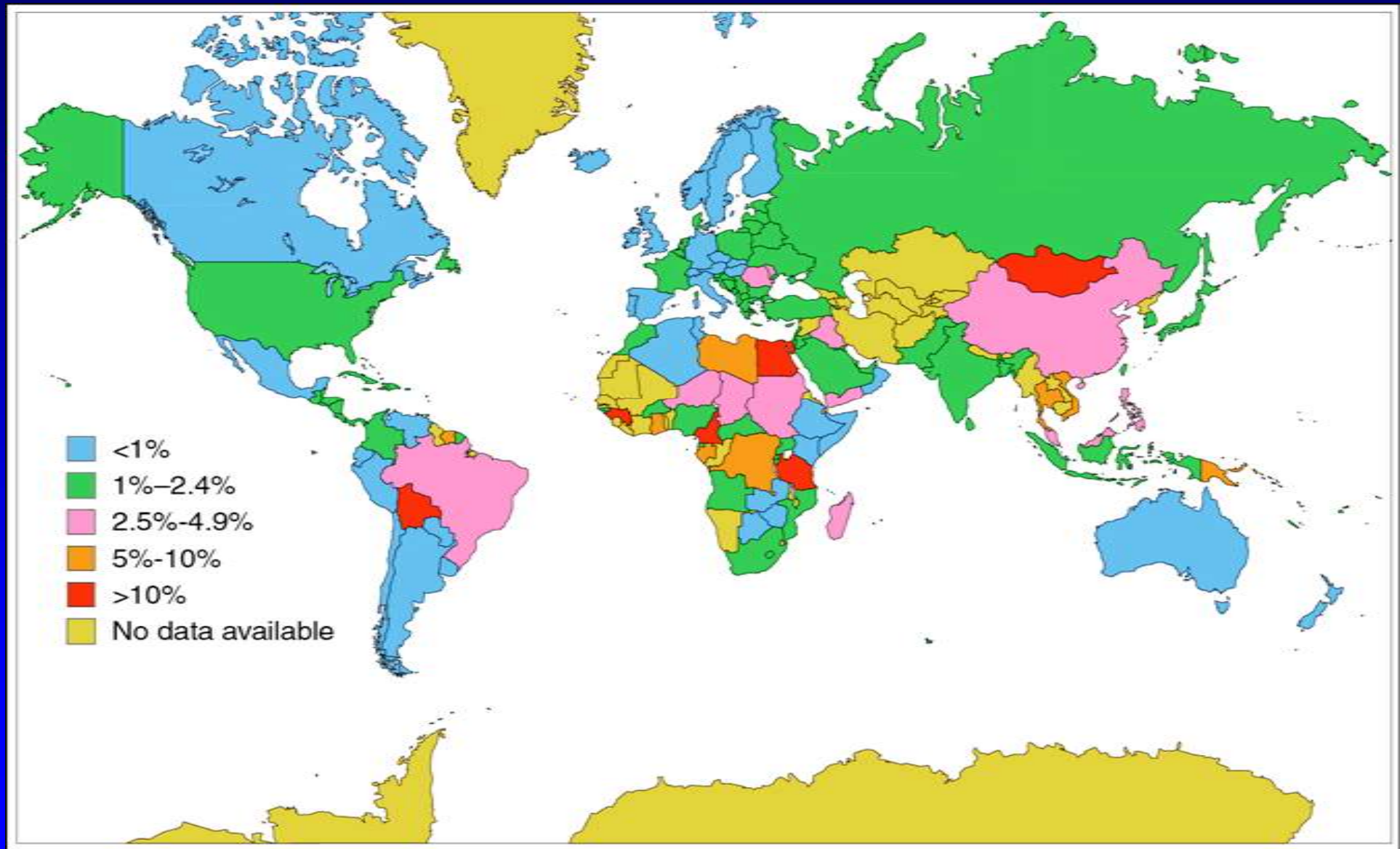
(κυρίως υποκλινικών λοιμώξεων παιδικής ηλικίας)

**ΜΑΖΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟΣ
ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ**

ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ C

Παγκόσμιος επιπολασμός ΗСV

ΕΠΙΠΟΛΑΣΜΟΣ ΗCV ΛΟΙΜΩΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - 2008

ΑΙΜΟΔΟΤΕΣ: 0.2-0.5%

ΝΕΟΣΥΛΛΕΚΤΟΙ: 0.3%

ΕΝΔΗΜΙΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ: 5-10%

ΣΥΝΟΛΟΝ: ? (πιθανόν 1.5-2%)

HCV - ΤΡΟΠΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ

- **Τυπική παρεντερική μετάδοση**
  - Μεταγγίσεις αίματος ή παραγώγων του (κυρίως μέχρι 1991)
  - Παρεντερική χρήση ναρκωτικών
  - Αιμοκάθαρση
  - Μεταμόσχευση οργάνου
  - Τρύπημα με μολυσμένη βελόνα-εργαλείο
- **Αφανής παρεντερική μετάδοση**
  - Εγχείρηση
  - Νοσηλεία
  - Απλές ιατρικές-παραϊατρικές-καθημερινές πράξεις
- **Μη παρεντερική μετάδοση**
  - Κάθετη μετάδοση (μητέρα σε παιδί)
  - Γενετήσια μετάδοση
- **Άγνωστος τρόπος μετάδοσης** (Σποραδικές περιπτώσεις)

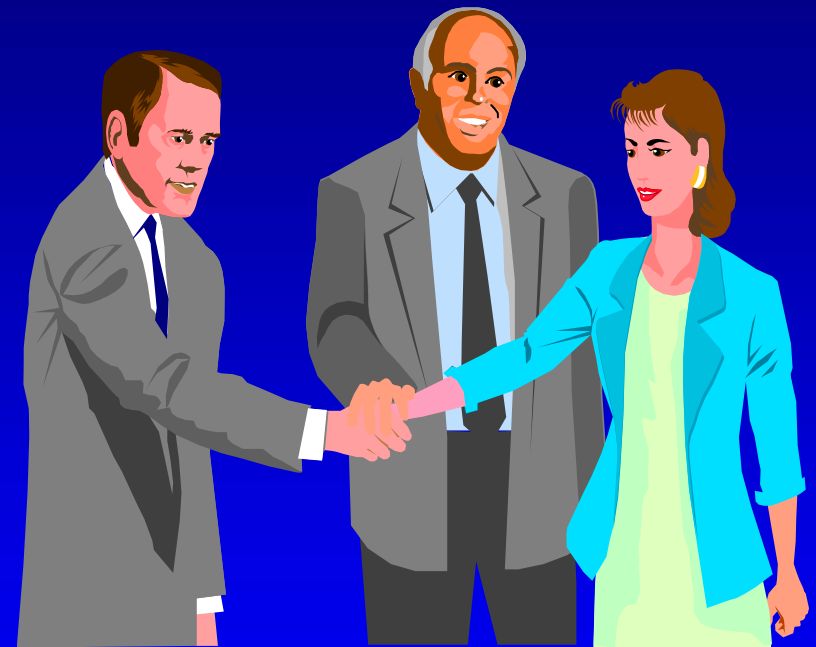
ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΗCV

- **Όχι κοινά** ξυραφάκια, οδοντόβουρτσες, νυχοκόπτες, αποτριχωτικές ή άλλες δυνητικά μολυσμ. συσκευές
- **Άμεση απολύμανση** αντικειμένων (χλωρίνη) μετά τραυματισμό anti-HCV (+) ατόμου και κάλυψη τραύματος
- Σκεύη φαγητού, τουαλέτες, κοινωνική επαφή:
όχι παράγοντες κινδύνου

ΠΡΟΛΗΨΗ ΗCV ΛΟΙΜΩΞΗΣ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ

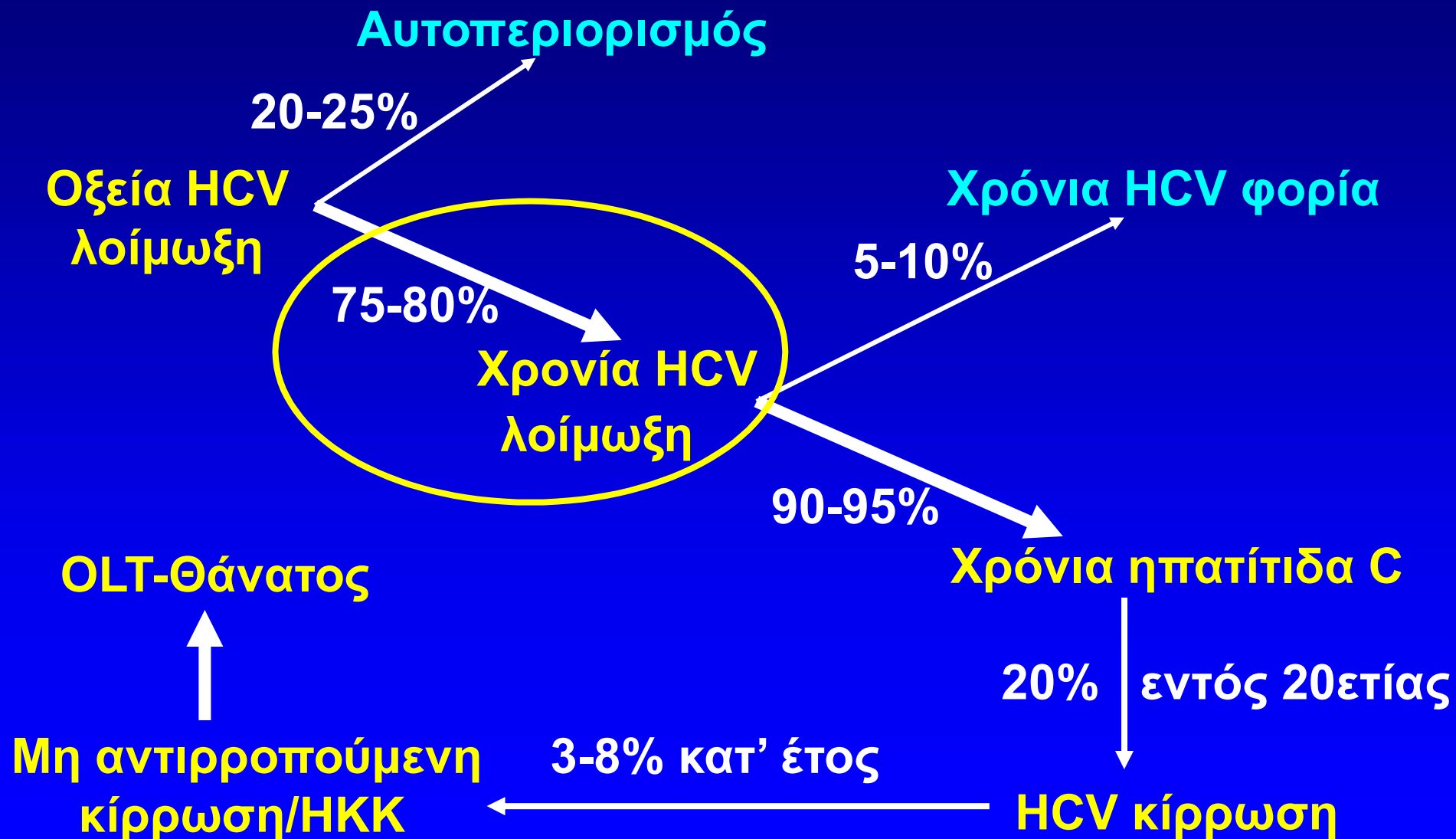
- Ενημέρωση κοινού
- Βελτίωση υπηρεσιών υγείας
- Ανίχνευση-ενημέρωση anti-HCV (+) ατόμων

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ

- Ανίχνευση-εκτίμηση anti-HCV (+) ατόμων
- Θεραπεία οξείας-χρόνιας ηπατίτιδας C

ΦΥΣΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΗCV ΛΟΙΜΩΞΗΣ

ΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΗCV

- **Anti-HCV:** με Elisa
με RIBA
- **HCV RNA ορού:** ποιοτική ανίχνευση (PCR)
ποσοτικός προσδιορισμός
- **HCV γονότυπος**

Anti-HCV (+)

- **Οξεία ηπατίτιδα C** (ορομετατροπή)
- **Ψευδώς (+)** – Επιβεβαιωτική μέθοδος (RIBA) (-)
- **Παρελθούσα λοίμωξη** (20-30%) – HCV RNA (-)
- **Χρόνια λοίμωξη** (70-75%) – HCV RNA (+)

ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΧΡΟΝΙΑΣ ΗCV ΛΟΙΜΩΞΗΣ

anti-HCV(+) & HCV RNA (+)

Ανάγκη περαιτέρω διάκρισης: ασαφής

- Χρόνια ηπατίτιδα C:
χρόνια ΗCV λοίμωξη με αύξηση ALT
- Χρόνια φορία ΗCV:
χρόνια ΗCV λοίμωξη με επίμονα φυσιολογική ALT
- **ΗCV γονότυπος & επίπεδα HCV RNA: προ θεραπείας**

ΧΡΟΝΙΑ ΗCV ΛΟΙΜΩΞΗ

- ΠΧΝ: κύρια πηγή διασποράς
- Έλλειψη αποτελεσματικής προφύλαξης
- Συχνή μετάπτωση σε χρονιότητα
- Απλή διάγνωση

- Δυνατότητα ίασης
- Αδυναμία θεραπείας δυσχερών περιπτώσεων ή σοβαρά πασχόντων